

УДК 821.161.2-31.09

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/97-2-35>

Владислав КОНЄВ,
orcid.org/0009-0005-3321-0770
аспірант кафедри української літератури
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) *vladyslav.koniev@znu.edu.ua*

РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ «ЛОЯЛЬНІ–КУРКУЛІ» В ПОВІСТІ О. ЗВИЧАЙНОЇ «СЕЛЯНСЬКА САНАТОРІЯ»

Актуальність статті зумовлена специфікою вияву елементів моделі «лояльні–куркулі» у взаємодії «колонізатор–колонізований» на прикладі повісті Олени Звичайної «Селянська санаторія».

Простежено, що термін «куркуль» належав до соціально-економічної категорії. Більшовицькою партією використовувався з ідеологічною метою, без чіткого окреслення значення. Встановлено, що такий підхід дозволяв виправдовувати репресії та фізичне винищення українського селянства. Куркулі в українських селах, за колоніальною логікою радянської імперії, становили загрозу і були визначені класовим ворогом. Цей аргумент легітимізував тотальний контроль та фактичне знищення заможного селянства.

Голодомор став наслідком цілеспрямованої політики радянської влади, яка проводила насильницькі процеси розкуркулення та колективізації. Під впливом цих подій населення поляризувалося на «лояльних» і «куркулів. Виділено лояльних персонажів (син голови колгоспу, Ольга Петрівна Безрідна) у період розкуркулення, колективізації та Голодомору. У розвідці розмежовано дві іпостасі образу Ольги Безрідної – члена партії з 1917 року та божевільну в липні 1933 р. В аналізованій повісті подано узагальнений ракурс розкуркулених сімей, які обирають ненасильницьку боротьбу – мовчазне засудження дій агітаторки Ольги Безрідної, тому що виснажені голодом, аби опиратися фізично. На прикладі родини Чуїків осмислено долі всіх куркулів. Із залученням постколоніальної теорії з'ясовано засоби втілення позицій колонізованих (лояльних і куркулів) щодо радянської системи в моделі «колонізований – колонізатор».

Визначено, що засобом втілення дій лояльних осіб є беззастережне виконання покладених на них обов'язків. Куркулі, не визнаючи своєї провини перед владою, застосовували можливі антиколоніальні практики опору. Основними засобами втілення були відкритий, фізичний спротив і мовчазний опір щодо політики колонізатора (радянська влада). Результати статті сприяють подальшому вивченню творчості О. Звичайної з погляду антиколоніальних студій.

Ключові слова: антиколоніалізм, Голодомор, колонізатор, куркулі, лояльні, спротив.

Vladyslav KONIEV,
orcid.org/0009-0005-3321-0770
PhD student at the Department of Ukrainian Literature
Zaporizhzhia National University
(Zaporizhzhia, Ukraine) *vladyslav.koniev@znu.edu.ua*

THE IMPLEMENTATION OF THE “LOYALISTS–KURKULS” MODEL IN O. ZVYCHAINA’S NOVELLA “SELYANSKA SANATORIYA”

The relevance of the article is determined by the specific manifestation of elements of the “loyalists–kurkuls” model within the “colonizer–colonized” dynamic, as illustrated by Olena Zvychaina’s novella “Selyanska Sanatoriya”.

It is traced that the term “kurkul” belonged to a socio-economic category and was employed by the Bolshevik Party for ideological purposes, without a clearly defined meaning. It is established that this approach served to justify repression and the physical extermination of the Ukrainian peasantry. Within the colonial logic of the Soviet empire, kurkuls in Ukrainian villages were perceived as a threat and designated as class enemies – an argument that legitimized total control and the effective destruction of the prosperous peasantry.

The Holodomor was a consequence of the deliberate policy of the Soviet authorities, who carried out forced processes of dekurkulization and collectivization. Under the influence of these events, the population became polarized into “loyalists” and “kurkuls”. Loyal characters – the son of the collective farm chairman and Olha Petrivna Bezridna – are identified within the context of dekurkulization, collectivization, and the Holodomor. The study distinguishes between two dimensions of Olha Bezridna’s character: as a Party member since 1917 and as a woman who lost her sanity in July 1933. The novella presents a generalized perspective on dekurkulized families who choose nonviolent resistance – a silent condemnation of the agitator Olha Bezridna’s actions, since they are too exhausted by hunger to offer physical opposition. Through the example of the Chuiky family, the fates of all kurkuls are examined. Drawing on postcolonial theory, the article clarifies the means by which the positions of the colonized (loyalists and kurkuls) toward the Soviet system are expressed within the “colonized–colonizer” model.

It is determined that the means of expressing the loyalists' conduct is the unconditional fulfillment of the duties assigned to them. The kurkuls, refusing to acknowledge any guilt before the authorities, employed available anticolonial practices of resistance. The primary means of expression were open physical resistance and silent opposition to the colonizer's policy (the Soviet authorities). The findings of the article contribute to the further study of Zvychainsa's work from the perspective of anticolonial studies.

Key words: anticolonialism, Holodomor, colonizer, kurkuls, loyalists, resistance.

Постановка проблеми. Повість О. Звичайної «Селянська санаторія» має артикульований антиколоніальний дискурс. У творі зосереджено увагу на політиці колоніального гноблення після встановлення влади більшовиків. Радянська Україна викликала суперечність своєю водночас і незалежністю, і радянськістю. Відтак, партійне керівництво впроваджувало таку саму імперіалістичну політику, як і її попередниця – Російська імперія, тільки змінюючи інструменти впливу. Відсутність розвідок із цієї теми зумовлює потребу системного аналізу моделей реалізації стосунків у повісті О. Звичайної «Селянська санаторія» між лояльними особами та куркулями, що чинили опір партійній системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники творчості О. Звичайної (В. Кривчун, В. Кузь, С. Ленська та ін.) неодноразово акцентували увагу на недостатньому вивченні прози авторки, зокрема аналізуючи її художню спадщину в різних аспектах. У студії В. Кривчун акцент зміщено на автобіографічну основу повісті (Кривчун, 2025). В. Кузь зосередила увагу на жанрово-стильовій специфіці орнаментального й ліричного письма твору (Кузь, 2019). С. Ленська визначила складники антитоталітарного дискурсу (Ленська, 2021). Нами було розглянуто мотив божевілья як шлях порятунку в індивідуальній та колективній проєкціях (Конєв, 2024). Необхідність розгляду повісті «Селянська санаторія» в руслі антиколоніалізму, зокрема взаємодії «колонізований–колонізатор», є вкрай актуальним. Теоретичним підґрунтям цього дослідження стали колоніальні студії Е. Саїда (Саїд, 2007) та Ф. Фанона (Фанон, 2016). Для розуміння передумов та перебігів трагічних подій 1932–1933 рр. використані праці Р. Конквеста (Конквест, 2019) та Дж. Мейса (Мейс, 2018).

Метою статті є розгляд моделі «лояльні–куркулі» в повісті О. Звичайної «Селянська санаторія» крізь призму колоніальної взаємодії «колонізатор–колонізований». Поставлена мета зумовлює вирішення низки завдань: 1) виявити ключові образи моделі «лояльні–куркулі»; 2) схарактеризувати взаємини між лояльним населенням та куркулями; 3) прояснити їхню участь у насильницьких методах колективізації та Голодомору.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У повісті «Селянська санаторія» висвітлено ідеологічні передумови Голодомору та показ апогею цього явища. Події розгортаються наприкінці квітня 1933 року в Харкові. Голодомор в Україні був спричинений насильницькими методами розкуркулення та колективізації, що мали на меті посилити контроль над селянством, яке викликало загрозу й занепокоєння радянського керівництва. Р. Конквест влучно зауважив, що традиційно «український селянин терпів подвійно – і як селянин, і як українець» (Конквест, 2019: 6), а тому його опір спрямований на боротьбу з колективізацією. Очільниками спротиву стали заможні селяни – т. зв. куркулі, тобто ті, кого називали «природними лідерами селянства» (Конквест, 2019: 133) або «головними ворогами у селі, всюдисущим супротивником» (Мейс, 2018: 408).

Термін «куркуль» вживався задовго до подій Жовтневої революції 1917 р. За Дж. Мейсом, такою особою називали господаря, дохід якого перевищував прибуток звичайного трудівника, різницею між «куркулем» і «середняком» могло бути джерело прибутку (Мейс, 2018: 408). Ленін, упроваджуючи політику воєнного комунізму 1918–1921 рр., «розсунув» межі сприймання терміна «куркуль». Це слово стало засобом для винищення заможних селян, відчуження інструментів праці, передачі майна державі з метою встановлення тотального контролю над усіма. Презентований партією куркуль «...був не більше, ніж плодом її уяви» (Конквест, 2019: 86). Важливим є те, що «...по суті, ні Ленін, ні його спадкоємці так і не спромоглися дати чітке визначення: хто такі куркулі, середній і бідний селянин з точки зору соціально-економічної категорії» (Конквест, 2019: 28). Згодом особи, названі куркулями, вважалися носіями політичних ідей, які могли вирізнити в «підкуркульникові» чоловічої та жіночої статі. Визнання особи «підкуркульником» ґрунтувалося на ставленні, викликаному підозрами до неї, ніж на матеріальному добробуті. Отже, підібне трактування розширювало кількість осіб, які підлягали розкуркулюванню, а тому потребували постійного тиску та контролю з боку влади (Конквест, 2019: 133).

У «радянській російській імперії» (Мейс, 2018: 387) куркулі, на думку більшовиків, стано-

вили основу українського націоналізму, тому були загрозою. 1920 р. комітети незаможників відновили роботу та «допомагали» заможним селянам інтегруватися в соціалістичну економіку. Право вступу до комнезамів мала лише біднота. Їхня діяльність була спрямована на те, щоб організувати роботу сільських бідняків, обеззброїти «куркулів» і ліквідувати «бандитизм» (Конквест, 2019: 47). До кола обов'язків також входила реквізиція харчових продуктів та визнання недійсними рішень сільської ради. Єдиним способом зберегти майно та відстояти свої позиції стала боротьба куркулів в умовах колоніального тиску.

Сталін із метою посилення контролю над селянством 27 грудня 1929 р. на Всесоюзній конференції аграрників-марксистів поставив завдання знищити куркульство як клас та форсувати загальну колективізацію (Мейс, 2018: 410). Звичайно, що реакцією заможних селян стала боротьба. Чинивши опір та перешкоджаючи запровадженню нових порядків, куркулі вважалися нелояльними. Як не парадоксально, але опір населення був потрібний партії, яка прагнула показати класову боротьбу на селі. Куркуль же повинен стати реальним ворогом, захищаючи свої інтереси, але врешті перетворюючись на приреченого, з противника режиму – на жертву, контрольовану й загнану до самої смерті.

У системі персонажів повісті О. Звичайної «Селянська санаторія» існує чіткий поділ на «лояльних» і «куркулів». Вони є однаково колонізованими стосовно «червоного» колонізатора, проте «лояльні» визнаються «своїми» з точки зору влади з метою дезорганізації суспільства, руйнування старих порядків і впровадження колективних господарств. Натомість з позиції автора визначення є дзеркальним: «своїми» є куркулі, оскільки їх було проголошено ворогами колонізатора. Слід зазначити, що вплив ззовні визначає належність селян до тієї чи іншої групи: «лояльні» уособлюють «чужих» до куркулів («своїх»). Саме тому вважаємо, що їхня взаємодія в запропонованій моделі може розглядатися в контексті бінарних позицій колоніальних студій. Партія, орієнтована на слабе і бідне селянство, дала йому змогу продемонструвати діапазон своїх можливостей у змінених життєвих обставинах. За твердженням Е. Саїда, європейці не змогли б завоювати та керувати своїми колоніями без колаборації місцевого населення (Саїд, 2007: 365). Це твердження релевантне не тільки в контексті подій колективізації та упокорення селянства, але й окупації частини території України вже в першій третині ХХІ ст.

В образі сина голови колгоспу репрезентовано «лояльну особу». Родина хлопця прийняла умови

існування, вступивши до колгоспу. Молодий юнак зростає в середовищі, де репресії сприймаються як звичайна ситуація, ставши пасивним виконавцем системи. Він, говорячи до Ольги Петрівни, не виявляє співчуття до Чуйчихи: «Отака в нас баба Чуйчиха: відома річ – стара жінка «несознательна!»» (Звичайна, 1952: 98). Фраза, вимовлена без критичного осмислення, тільки підкреслює лояльну позицію особи. Свідомість хлопця вже є колонізованою, про що свідчить тип його мислення та здатність виправдовувати насилля, перекладати провину влади на її жертву. Лояльність, виявлена до влади, небажання бачити наслідки насильства, може в майбутньому набути форми морального винищення всіх, хто виявиться підозрілим.

У слова юнака О. Звичайна вкладає страх та подив від того, як можна виявляти непокору, не брати на себе провину, нав'язану колонізатором: «Дивна вона баба ота Чуйчиха: нікого не боїться!» (Звичайна, 1952: 98). Поведінка Чуйчихи є відповіддю людини на насильство, ініційоване й здійснене владою. Її нелояльність позначена екзистенційним характером, оскільки втративши все, вона продовжує зберігати людську гідність, вказуючи колонізатору, що не залишилося засобів для залякування. Поляризуючи стосунки «лояльних» і «куркулів», письменниця характеризує їх за тим життєвим вибором, який вони здійснили.

Модель «лояльного» образу несе в собі головна героїня твору Ольга Петрівна Безрідна. Єдина донька сільського фельдшера Петра Безрідного змалечку виявляла неабиякі здібності, тому її батько поставив перед собою мету: щедро ділитися вміннями та досвідом, готуючи до Вищих Жіночих Курсів, леліючи мрію про доньку-лікарку. Однак дівчина вступила на історико-філологічний факультет, чим розчарувала батька, але продовжувала удосконалювати хист промовця. Починаючи з 1917 р., Ольга Петрівна самовіддано виконує завдання від соціал-демократичної партії, дотримується постулатів Леніна-Сталіна. Її лояльність ґрунтувалася на вірі в ідею побудови суспільства на основі соціальної справедливості. Період з 1926 по 1932 рр. для Безрідної позначений сумнівами, розчаруванням та безсилим внутрішнім протестом («...до чого фактично прийшли?!») (Звичайна: 93)), однак вона продовжувала виказувати свою лояльність, «...залишатись витриманим і дисциплінованим партпрацівником, що слухняно виконував усі накази партії Леніна-Сталіна» (Звичайна, 1952: 92–93).

Ольга Безрідна – досвідчений агітатор, яка в 1932 р. повинна була виголошувати промови селя-

нам Полтавщини, демонструвати цифри їхньої заборгованості, «обвинувачуючи в невиконанні державних зобов'язань куркулів, підкуркульників та одноосібників» (Звичайна, 1952: 95). Успіх кампанії «розкуркулення» досягався з залученням українськомовних агітаторів, оскільки вони мали більший вплив, ніж російськомовні промовці. Цим самим було продемонстровано, що національні маркери (мова, культура та ідентичність) використовувалися колонізатором як інструмент впливу на сільське населення.

У розмові з розкуркуленою бабою Чуйчихою Ольга Петрівна починає розуміти, що за зручною маскою агітатора не можна приховуватись вічно, відмежуватися від скоєного насильства. Репліка, кинута навздогін старою жінкою: «– Подумай, що робиш! Схаменися, дочко!» (Звичайна, 1952: 98) тотожна до рядка з останнього листа батька: «...ти стала людиною шкідливою для нашого народу. Схаменися, доню, поки не пізно!» (Звичайна, 1952: 89). Обидві фрази, закладають розуміння абсолютної відсутності діяльнісно-поколінневого зв'язку між Ольгою та її батьком-фельдшером. Отримана інформація про необхідність об'їзду залюднених пунктів, серед яких у списку першим було рідне село агітаторки, стали каталізатором до змін і спонукали знайти швидке рішення.

Головна героїня здобуває свободу від партійної системи через внутрішнє усвідомлення необхідності понести покарання: «...повільно скинула з себе плащ і лягла в одній сорочці на землю, – грудьми до купи блискучого снігу, що була за клунюю... Я згрібала руками, я горнула той сніг собі до грудей» (Звичайна, 1952: 101). Одразу після цього в Ольги Петрівни виникає запалення обох легень, у зв'язку з цим свої обов'язки агітатора вона виконувати не може. У зв'язку із втраченою користю для тоталітарного режиму, її «лояльність» вже була під сумнівом.

Апогеєм духовного зламу в душі Безрідної стало її усвідомлення власної причетності до ліквідації тих людей, які ініціювали відбудову господарства країни. Ніби сповідаючись Улянці, вона визнає, що була активно співучасницею злочинів, намагалася дистанціюватися від власної участі в насильницьких практиках: «Під бадьорий акомпанемент моїх блискучих промов, виголошуваних добірною українською мовою, представники влади мали збирати з опухлих від голоду селян їхню заборгованість державі, робити труси, шукати захований хліб <...> викидати так званих куркулів та одноосібників з їхніх хат просто на вулицю, забравши від них усе майно до

колгоспу...» (Звичайна: 96). Занадто пізнім стало прозріння та зіткнення з жорстокою реальністю для лояльного представника режиму.

Друга іпостась Ольги Безрідної як уже «нелояльної» особи до влади виявляється в щирому каятті і прагненні бути корисною народу. Єдиною її втіхою в туберкульозному санаторії стало бажання померти. Звертаючись до Уляни, вона твердо вимовляє: «...скажи сама, який вихід може для мене бути кращим, як смерть?! Який?!? Видужати і продовжувати далі грати роль "правовірного" члена партії, – не можу, бо я вже остаточно схаменулась» (Звичайна, 1952:). Країна, керівництву якої вона принесла стільки результатів, фактично перетворилася на божевільню, в якій не місце особам із глибокою екзистенційною кризою. Пізніше Ольгу Петрівну визнають божевільною, а вона свідчитиме, як її лояльність колонізатору вплинула на націю: «Мою відданість ідеалам соціальної справедливості використано для організованого обману народних нас, для національного поневолення, для економічного й духовного визискування українського населення» (Звичайна, 1952: 164).

Отже, віра Ольги Петрівни Безрідної в соціальну справедливість сформувалася ще за студентських часів, як і її прагнення бути корисною народу. Ця безумовна відданість перетворила її на інструмент упокори голодного, зневіреного населення: «З мене зроблено слухняне механічне знаряддя (патефон!)» (Звичайна, 1952: 164), коли вона тільки виконувала функціональні обов'язки, не звертаючи увагу на їхню моральність і законність до моменту настання цілковитого прозріння.

Моделюючи образ «куркуля», письменниця зображує стару бабу Чуйчиху та розкуркулену частину населення. Родина Чуйків після розкуркулення продовжувала перебувати під підозрою, а для партійних очільників залишилася вигаданим класовим ворогом.

Зовнішність та поведінка Чуйчихи репрезентують сильну духом, але не тілом людину: голодні роки наклали свій відбиток («старе, вкрите густою сіткою глибоких зморшок обличчя, провалене – беззубий рот і великі блакитно-сірі очі, які були молодими наперекір усьому...») (Звичайна, 1952: 97). Художня деталь молодих очей демонструє прихований антиколоніальний спротив та неприйняття нав'язаної провини за небажання вступати до злиденного колгоспу, віддавати чесно зароблене.

Стара Чуйчиха – представниця патріархального світу й невтомна трудівниця. Вона до останнього боролася, навіть коли вже забирали майно

до колгоспу: «Як виводили їхніх волів з двора, стара Чуйчиха так голосила, так кричала, що, вірте, коло нас було чути <...> Впала отим своїм волам під ноги й голосить: “хай, мовляв, по моїм трупі ті волики йдуть, як маєте їх до колгоспи забирати”!» (Звичайна, 1952:). Жінку позбавили матеріальної опори, зруйнували її сімейний уклад і знецінили людську гідність. Фізична спустошеність та втрата людської гідності змушують виконати останню радикальну дію: впасти в ноги волам, але бути рішучою до кінця та відстоювати своє право на захист статків, здобутих тяжкою працею.

Доля родини Чуйків у повісті «Селянська санаторія» О. Звичайної є відображенням долі куркулів: «Чуйки – то багаті куркулі в нашому селі, але їх вже з хати викинено, і все в них забрано...» (Звичайна, 1952: 98). Їх позбавили соціальної та людської гідності, проте вони зберегли силу духу, намагаючись й надалі покладатися на власні можливості та працю. Радянсько-російському колоніальному режимові недостатньо було все відчужити в куркулів. Він прагнув, щоб «обібраний» куркуль до кінця життя залишався в очах партії «класовим ворогом», «недолюдком» (Конквест, 2019: 134). У праці «Гнані і голодні» Ф. Фанона розкривається сутність проблеми взаємодії «колонізатор–колонізований»: «У світі, облаштованому колонізатором, на колонізованого поширюється презумпція винуватості. Але колонізований не вважає себе за винного; це не провина, а радше різновид прокляття, щось на кшталт Дамоклового меча» (Фанон, 2016: 18).

Куркулі, які постали перед Ольгою Безрідною збірним образом знедолених та принижених людей, були правдивим свідченням фізичного винищення селянства. Голод же перетворився на форму поступового відбирання життєвих ресурсів людини. Мовчазний опір селян, попри фізичну виснаженість, оприявнює фальшивість слів агітаторки, якими вона приховує насильство: «...їхні виснажені голодом обличчя з підпухлими півкругами під очима промовляли краще моїх блискучих фраз про те, на чий боці була правда... Їхні очі кололи мене, наче голками...» (Звичайна, 1952: 96–97). Під час зустрічі поглядів протиставлених за своїм життєвим вибором «лояльних» (Ольги Петрівни) і «куркулів» (розкуркулених селян одного з сіл

Полтавщини), їхня увага зосереджується на спільній трагедії народу – Голодоморі. Жодна офіційна риторика не може приховати факти ненасильницького опору куркулів, адже внутрішньо вони залишалися незламними.

Модель «лояльні–куркулі» презентує колонізований народ. Виразні антиколоніальні особливості втілюють «куркулі», яких вважають постійними носіями провини, підозр. У такий спосіб колонізатор бажає посилити рівень контролю. Намагання колонізатора підтримувати умови постійного зовнішнього страху та тиску на колонізованого є основою існування та розвитку радянсько-російської імперії.

Висновки. Отже, розглядаючи в повісті «Селянська санаторія» Олени Звичайної специфіку взаємозв'язку моделі «лояльні–куркулі», нами було розглянуто образи «лояльних» осіб (сина голови колгоспу, Ольгу Петрівну Безрідну) та їхніх антиподів – куркулів, які протистоять «лояльним» і владі.

Лояльні та куркулі тісно взаємодіяли, маючи спільну залученість в суспільні процеси (розкуркулення, колективізація), проте відрізнялися ролі представників обох моделей. Особи, визнані лояльними, діяли від імені влади, дотримуючись ідеологічних засад, сліпо вірячи в те, що будують державу на основі соціальної справедливості. Їх вважали прихильниками колонізатора, посередниками між владою і селянством, водночас активними співучасниками злочинів проти людства (Ольга Безрідна), пасивними співучасниками репресивних заходів (син голови колгоспу).

До категорії жертв зараховуємо образи куркулів, які до того ж були названі ворогами народу, щоб виправдати терор на селі. Заможне селянство, будучи розкуркуленим, позбавлене соціальних і матеріальних благ, продовжувало залишатися під підозрою. Різновекторний опір куркулів демонстрував національну гідність незламної особистості.

Обидві сторони моделі «лояльні–куркулі» у взаємодії «колонізований–колонізатор» по-різному впливали на долю українського селянства. Події Голодомору унаочнили внесок кожного: намагаючись виконати всі приписи більшовицької влади, лояльні тим самим доклалися до фізичного винищення куркулів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звичайна О. Селянська санаторія повість. Вінніпег : Видавнича спілка «Тризуб», 1952. 218 с.
2. Конев В. Мотив божевілля в повісті Олени Звичайної «Селянська санаторія». *Українська література в просторі культури і цивілізації* : збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Українська література в просторі культури і цивілізації» (Запоріжжя, 23–25 лютого 2024 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. С. 70–72.
3. Конквест Р. Жнива скорботи: Радянська колективізація і голодомор. Київ : Центр учбової літератури. 2019. 386 с.
4. Кривчун В. Автобіографічний вимір повісті «Селянська санаторія» Олени Звичайної. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2025. №. 73. С. 178–182.
5. Кузь В. Взаємодія жанру і стилю в ліричній та орнаментальній прозі (за повістю «Селянська санаторія» Олени Звичайної). *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. Вип. 50. С. 49–60.
6. Ленська С. Антитоталітарне спрямування повісті Олени Звичайної «Селянська санаторія». *Академічні студії*. Луцьк : Вид. дім «Гельветика», 2021. Вип. 3. С. 48–54.
7. Мейс Дж. Комунізм та дилеми національного визволення: Національний комунізм у радянській Україні 1918–1933 / пер. з англ. М. Яковлев. Київ : «КОМОРА», 2018. 496 с.
8. Саїд Е. Культура й імперіалізм. Київ : Критика, 2007. 608 с.
9. Фанон Ф. Гнани і голодні / пер. з фр. Київ : Вперед, LAT&K, 2016. 227 с.

REFERENCES

1. Zvychaina O. (1952). Selianska sanatoriia [Peasant sanatorium]: povist. Vinnipeg : Vydavnycha spilka «Tryzub». 218. [in Ukrainian].
2. Koniev V. (2024). Motyv bozhevillia v povisti Oleny Zvychainoi «Selianska sanatoriia» [The Motif of Madness in Olena Zvychaina's short story "Peasant Sanatorium"]. *Ukrainska literatura v prostori kultury i tsyvilizatsii* : zbirnyk naukovykh prats studentiv, aspirantiv i molodykh vchenykh vseukrainskoi naukovoï internet-konferentsii «Ukrainska literatura v prostori kultury i tsyvilizatsii» (Zaporizhzhia, 23–25 liutoho 2024 r.). Zaporizhzhia : Zaporizkyi natsionalnyi universytet. 70–72. [in Ukrainian].
3. Konkvest R. (2019). Zhnyva skorboty: Radianska kolektyvizatsiia i holodomor [The Harvest of Sorrow: Soviet Collectivization and the Terror-Famine]. Kyiv : Tsentri uchbovoi literatury. 386. [in Ukrainian].
4. Kryvchun V. (2025). Avtobiohrafichnyi vymir povisti «Selianska sanatoriia» Oleny Zvychainoi [Autobiographical dimension of Olena Zvychaina's novella "Peasant Sanatorium"]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Odesa : Vyd. dim «Helvetyka». №. 73. 178–182. [in Ukrainian].
5. Kuz V. (2019). Vzaiemodiia zhanru i styliu v lirychnii ta ornamentalnii prozi (za povisti «Selianska sanatoriia» Oleny Zvychainoi) [Interaction of Genre and Style in Lyrical and Ornamental Prose (According to the Story "The Peasant Sanatorium" by Olena Zvychaina)]. *Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka*. Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka. Vyp. 50. 49–60. [in Ukrainian].
6. Lenska S. (2021). Antytotitarne spriamuvannia povisti Oleny Zvychainoi «Selianska sanatoriia» [Anti-totalitarian orientation of Olena Zvychaina's story "Peasant Sanatorium"]. *Akademichni studii*. Lutsk : Vyd. dim «Helvetyka». Vyp. 3. 48–54. [in Ukrainian].
7. Meis Dzh. (2018). Komunizm ta dylemy natsionalnoho vyzvolennia: Natsionalnyi komunizm u radianskii Ukraini 1918–1933 [Communism and the Dilemmas of National Liberation: National Communism in Soviet Ukraine, 1918–1933] / per. z anhl. M. Yakovliev. Kyiv : «KOMORA». 496. [in Ukrainian].
8. Said E. (2007). Kultura y imperiializm [Culture and Imperialism]. Kyiv : Krytyka. 608. [in Ukrainian].
9. Fanon F. (2016). Hnani i holodni [The Wretched of the Earth] / per. z fr. Kyiv : Vpered, LAT&K. 227. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 02.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

